

BELEŽKE

Organi samoupravljanja in sklepanje pogodb

S sklenitvijo pogodbe prevzamejo gospodarske organizacije neprekosljive obveznosti. Iz tega izvira tudi pomen pravičnega sklepanja pogodb. V praksi pa se je opazilo, da gospodarske organizacije niso vedno posvečale ustrezajočo pozornost temu važnemu delu. Zato trpijo podjetja škodo, ki bi se ji mogla izogniti, ker ni posledica objektivnih okoliščin.

Dejstvo je, da številni organi samoupravljanja z večjimi ali manjšimi izjemami posvečajo sorazmerno malo pozornosti sklepanju pogodb. Razširjeno je pojmovanje, da je sklepanje pogodb tehnična zadeva, ki jo je treba prepustiti komercialni službi ali direktorju podjetja. Iz tega izvira tudi napaka, ki bi se jim bilo mogoče izogniti, če bi imel upravni odbor gospodarske organizacije ustrezajoči vpliv.

Naravno je, da ni enotnega postopka za vse pogodbe. Upoštevati moramo razliko med večjimi in majhnimi podjetji, specifičnosti zunanjetrgovinskih podjetij, med posameznimi vejami gospodarstva itd. Narava stvari in predpisi zahtevajo ekspeditivnost pri sklepanju pogodb: na ponudbo je treba praviloma naglo reagirati, v pogajanjih pa je treba pokazati prožnost. Zato morajo imeti vodilni uslužbenci gospodarske organizacije pri sklepanju pogodb ustrezajočo svobodo gibanja. V praksi pa vidimo, da se enako obravnava tako velika kakor majhna podjetja in da se pri sklepanju pogodb postopa precej enolično.

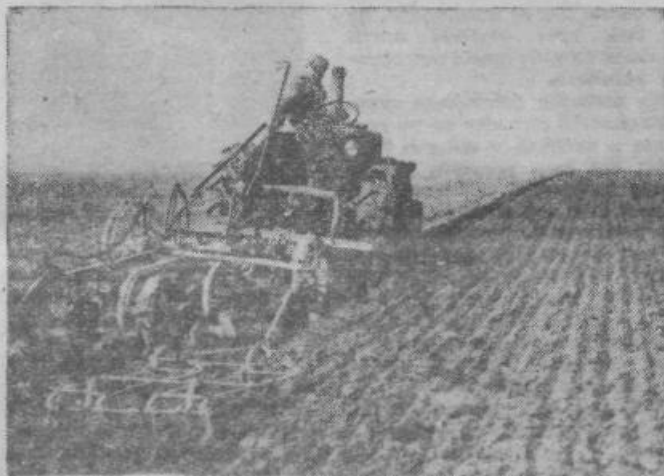
Organi samoupravljanja ne samo, da ne sodelujejo dovolj aktivno pri sklepanju pogodb, temveč je precej omejen tudi obseg sodelovanja aparata podjetja. Zato številne pogodbe niso rezultat skrbne in vsestranske analize, temveč so pogosto delo enega ali več uslužbencev podjetja, ki ne poznajo vseh prvin. Posledica tega je, da nastanejo neupravičene izgube v obliki bonifikacij, nadomestila škoda, razveljavljanja pogodb in podobno.

Upravni odbori niso vedno seznanjeni z zadevami

Mnenja smo, da bi morali biti pri pogodbah, ki jih sklepajo n. pr. zunanjetrgovinska ali industrijska podjetja, posebno pa pri pogodbah, katerih predmet je velika množina ali velika vrednost, osnovne sestavine pogodb kolektivno delo. Vsaka pogodba je sestavljena iz različnih prvin: tehničnih, finančnih, komercialnih, pravnih itd. V okviru vsake izmed teh prvin prevzemamo obveznosti. Zato bi bilo koristno, da so ob sestavljanju načrta pogodbe vprašane za svet vse ustrezajoče službe in da se njihovo delo koordinira. S takim pogodbenim na-

črtom bi lahko direktor prišel pred upravni odbor, ki ima možnost, da zelo uspešno oceni številne najvažnejše pogodbene prvine. Kakovost blaga, dobavne roke, količino ali ceno lahko upravni odbor gospodarske organizacije zelo uspešno preišče in da svoje pripombe. Pri velikih pogodbah posega razpravljanje o takih načrtih zelo pomembno v poslovanje podjetja. Tako razpravljanje o pogodbenem načrtu bi omogočilo upravni odboru, da sklepa o vitalnih problemih in da se odpravi škoda, ki nastane kot posledica pritegnitve k posvetu samo posameznih služb in zaradi nezadostno proučenih pogodbenih prvin. Upravni odbor bi se tako aktiviral tudi v finančnih in komercialnih problemih ter bi mogel spremljati realizacijo z nastopom na tržišču s pogodbo.

posveča pozornost samo komercialnim prvinam. Zato se zozuje vloga pravnika v podjetju na to, da »izvleče« podjetje iz težav, v katere je zaskočeno, ko je stvar precej brezizgledna. Pravnik bi namesto tega moral sodelovati pri pravi pogodbeni načrti, da bi se tako preprečevale razne pomanjkljivosti, ker so pravni predpisi, ki so v rabi, zelo obsežni in različni ter zahtevajo pri pomembnih pogodbah strokovnjska. Dovolj je zgledov iz prakse zunanjetrgovinskih podjetij, pri velikih investicijskih pogodbah, pri sklepanju pogodb s proizvajalci in tako dalje, iz katerih je razvidno, da ni bilo vedno razumevanja za to, da bi se trud delovnega kolektiva realiziral s sklenitvijo pogodbe in da lahko ostane nenagrajen samo zaradi predpisov pri sklepanju pogodb.

Na vojvodinskih poljih

Za sklepanje pogodb je pomembna nujna vsestranska kolektivna analiza pogodbenih prvin in sodelovanje vseh zainteresiranih služb v podjetju.

Strokovnih služb ne izkoriščamo dovolj

Druga pomanjkljivost pri sklepanju pogodb je nezadostno izkoriščanje zainteresiranih strokovnih služb. Medtem ko postavljamo večidel težišče na komercialno stran, ne posvečamo vedno dovolj pozornosti tehnični, posebno pa pravni strani. Posledica take prakse je določena dezinteresiranost teh služb za take probleme, kar povzroča škodo podjetju. Zadoštuje, če navedemo kot primer, da se v številnih velikih podjetjih dela s transportnimi klavzulami ali z drugimi zelo občutljivimi predpisi, ne da bi se pri tem vprašalo za svet pravno službo, medtem ko komercialna služba

Pri razpravljanju o tem vprašanju pa je treba poudariti tudi to, da ne more upravni odbor pri sklepanju številnih pogodb razpravljati o vsaki pogodbi, kar bi niti ne bilo koristno, ker bi se sklepanje pogodb zavleklo, upravni odbor pa bi bil preobremenjen. Razlikovati moramo med važnimi in velikimi pogodbami ter med splošnimi sklepi za tekoče sklepanje pogodb. Direktor podjetja mora imeti zadostno prožnost in možnost samostojnega nastopanja. Kolektivno delo moramo razumeti kot sodelovanje odgovornih funkcionarjev podjetja in organa samoupravljanja. Tudi pri kolektivnem delu pa velja individualna odgovornost vseh tistih, ki sodelujejo pri tem delu v okviru njihovih funkcij in dejanskega sodelovanja pri sklepanju pogodb.

A. Goldštajn

Brez »Naše skupnosti«, glasila Predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije, ne more biti KVALITETNEGA SODELOVANJA IN ODLOČANJA v organih družbenega upravljanja

Pogled v moderno tovarno.

Negativen pojav v zadrugah smederevskega okraja

Obsojeni zaradi gospodarskega kriminala

so zaposleni znova na istih mestih kakor prej

Analiza osebja, ki je zaposleno v kmetijskih zadrugah smederevskega okraja, kaže razen drugega tudi na določen negativen pojav. Gre za osebe, ki so bile obsojene zaradi gospodarskega kriminala na kazen nekaj mesecev pa do več let strogega zapora. Petindvajset takih oseb je znova v staležu uslužbencev kmetijskih zadrug, in to v službah, kjer imajo dejansko opravka z združno imovino.

Od obsojenih so trije zadržani upravni, več jih je zaposlenih kot knjigovodje, šefi knjigovodstev, skladiščniki, poslovođe, blagajniki, odkupovalci, poslovođe restavracij, natakarji, mesarji, mlinarji, a samo eden dela kot pomožni uslužbenec. Čeprav je bilo že večkrat z raznih mest svetovano, naj se osebe, ki so bile obsojene zaradi gospodarskega kriminala, ne zaposlijo več tam, kjer imajo opravka s splošno ljudsko imovino in kjer je lahko mogoče znova napraviti kaznivo dejanje — se položaj v zadrugah smederevskega okraja ni spremenil. Iz podatkov, ki smo jih že navedli, je razvidno, da le ena izmed obsojenih oseb opravlja posej, pri katerem ni zaposlena s splošno ljudsko imovino.

Popolnoma upravičeno moramo postaviti vprašanje, kako je mogoče, da so bile te obsojene osebe znova zaposlene na takih mestih? Na čigave priporočilo so znova dobile delo, pri katerem lahko zopet napravijo kaznivo dejanje? Mar je pomanjkanje budnosti in razumevanja organih zadrug tolikšno, da

omogoča take pojave? Nočemo reči, da obsojencev po prestani kazni ni treba zaposliti. To ni nujen drugi tudi na določen negativen pojav. Gre za osebe, ki so bile obsojene zaradi gospodarskega kriminala na kazen nekaj mesecev pa do več let strogega zapora. Petindvajset takih oseb je znova v staležu uslužbencev kmetijskih zadrug, in to v službah, kjer imajo dejansko opravka z združno imovino.

Morda bomo našli delno pojasnilo za ta pojav v podatkih, ki jih bomo še navedli. V smederevskem okraju so bili obsojeni zaradi gospodarskega kriminala tudi nekateri člani združnih upravnih odborov. Od 336 članov upravnih odborov jih je bilo 14 obsojenih zaradi kazni na premoženje ali na čast. Naj navedemo za zgled Kmetijsko zadrugo v vasi Binovac. Upravni odbor šteje 7 članov in med temi so trije, ki so bili že obsojeni zaradi gospodarskega kriminala. Zato ni čudno, da je mogoče v teh zadrugah tudi med uslužbenci najti take, ki so bili že obsojeni zaradi gospodarskega kriminala.

Mnenja smo, da bi do takega pojava ne prišlo, če bi bili upravni organi v zadrugah, družbene in politične organizacije in organi oblasti bolj zainteresirani za to, na katero mesto postavljajo kakšnega uslužbenca. Ko dobivajo danes zadruge čedalje pomembnejšo vlogo v našem življenju in ko sprejemajo nase zelo važno in odgovorno dolžnost odkupovanja kmetijskih pridelkov in pospeševanja kmetijske proizvodnje — lahko povzroči tak pojav resno škodo. To dejstvo je toliko bolj žalostno, ker bi bilo mogoče vso stvar pri nekoliko večji budnosti in razumevanju odpraviti.

B. S.